

Openbare eilandsraadvergadering
dd.: 29 JAN 2019
Besluit: *vastgesteld* de Griffier

Griffie ER Bonaire	
Ingek.:	JAN 29 2019
Volgnummer:	2019001057
Griffier:	Uitv.:

Gedragscode voor de raads- en buitengewone leden van het Openbaar Lichaam Bonaire

Regels over de zuiverheid van de besluitvorming

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Inleiding	4
Hoofdstuk 1 Regels rond (schijn van) belangenverstremgeling Praktijkvoorbeelden	6
Hoofdstuk 2 Regels rond (schijn van) corruptie Praktijkvoorbeelden	11
Hoofdstuk 3 Regels rond het gebruik van faciliteiten en financiële middelen van het Openbaar Lichaam Bonaire Praktijkvoorbeelden	15
Hoofdstuk 4 Regels rond informatie Praktijkvoorbeelden	17
Hoofdstuk 5 Regels rond de onderlinge omgang en de gang van zaken tijdens de vergaderingen Praktijkvoorbeelden	21
Hoofdstuk 6 Regels rond de vaststelling en de handhaving van de gedragscode Praktijkvoorbeeld	23

Bijlagen

- I. Verwijzingen naar de wet per artikel uit de gedragscode
- II. Specifiek uitgesloten combinaties van functies
- III. Specifiek verboden overeenkomsten/handelingen
- IV. Enkele formele sancties
- V. Relevante regelgeving Openbaar Lichaam Bonaire

Voorwoord

Voor u ligt de gedragscode van de Eilandsraad Openbaar Lichaam Bonaire. Het is het tastbare resultaat van een samenwerking tussen alle leden van de eilandsraad op een thema dat velen van ons na aan het hart ligt, de kern van onze functie. De rol van eilandraadslid is een mooie en veelzijdige functie. Als volksvertegenwoordiger dien je het belang van alle inwoners van het eiland. Hier hangt ook een grote verantwoordelijkheid mee samen. Van volksvertegenwoordigers wordt verwacht dat zij zuiver en integer handelen. Deze integriteit vormt als het ware de basis waarop alle andere verwachtingen en eisen zijn gebaseerd. Een politicus kan nog zoveel kennis hebben, en nog zo maatschappelijk betrokken zijn, als er getwijfeld wordt aan zijn of haar integriteit kan uiteindelijk diens positie onhoudbaar worden.

De belangstelling voor integriteitsvraagstukken van volksvertegenwoordigers is sterk toegenomen. Door allerhande vormen van (sociale) media wordt nieuws makkelijk en vlot verspreid. Het (voorbeeld)gedrag van politieke ambtsdragers, heeft dan ook een niet te onderschatten impact op inwoners. Van politieke ambtsdragers mag daarom gevraagd worden dat zij alert zijn op de gevolgen van hun handelingen. Zij moeten zich inspannen om belangenverstrengeling en corruptie, maar ook de schijn daarvan te voorkomen.

Werken aan integriteit is ook: werken aan vertrouwen in de overheid en de geloofwaardigheid van de politiek. Voor de rechtstaat, het draagvlak en de ontwikkeling van ons eiland is dat vertrouwen van cruciaal belang. Een gedragscode alleen is daarvoor niet genoeg. Er is meer nodig. Ambtelijk en bestuurlijk¹. Een goede gedragscode kan in echter wel een belangrijke rol spelen.

Voor mij is de belangrijkste functie van de gedragscode in een woord samen te vatten: Bescherming. De gedragscode helpt de samenleving beschermen tegen onzuivere besluitvorming en integriteitschendingen door politici en politici op hun beurt tegen onbewuste schendingen en tegen lukrake beschuldigingen. De gedragscode geeft raadsleden handvatten om hun eigen "per-ongelukjes" te voorkomen en om mogelijke schendingen door anderen aan de orde te stellen en draagt zo bij aan de geloofwaardigheid van de politiek.

De aandacht voor integriteit in de eilandsraad heeft niet alleen geleid tot deze nieuwe gedragscode, maar ook tot onderlinge afspraken vastgelegd in het 'gentle agreement'. Samen bieden zij een hulpmiddel voor raadsleden om de juiste keuzes te maken bij integriteitsvraagstukken. De afspraken die we maakten zijn geen statisch product. We zullen ze met regelmaat tegen het licht houden. We blijven continu in gesprek en zo garanderen we de goede besluitvorming die wij voor Bonaire wensen.

Edison Rijna

Gezaghebber en voorzitter van de Eilandsraad Bonaire

¹ In het programma Betrouwbaar Openbaar Bestuur Bonaire wordt op veel meer fronten gewerkt aan de ambtelijke en bestuurlijk integriteit van OLB.

Inleiding

Sinds bijna twee decennia groeit koninkrijksbreed de aandacht voor integriteit van de overheid. Deze periode kenmerkt zich door een breed uitproberen (trial and error) in het begin en het leren van wat onvoldoende werkt. Daarna gestaag bouwen aan kennis en best practices over het organiseren van een integere, betrouwbare overheid. Eerst ambtelijk en later ook politiek-bestuurlijk. Bonaire heeft, net als andere delen van het Koninkrijk, op eigen wijze in de loop van de tijd onderdeel uitgemaakt, bijgedragen en geprofiteerd van deze koninkrijksbrede ontwikkeling. Net als op veel andere plaatsen in Europees en Caraïbisch Nederland ging dat met ups and downs, met horten en stoten.

Recent is de aandacht en ook de zorg voor de integriteit van de overheid op Bonaire weer toegenomen. Het bestuur van Bonaire heeft een omvattend programma Betrouwbaar Openbaar Bestuur Bonaire omarmd. Hoewel politici aan veel verleidingen blootstaan en er zich voor hen kansen voordoen om op die verleidingen in te gaan, kent de Nederlandse politiek, inclusief die op de BES-eilanden, een relatief hoog niveau van integriteit. Vergeleken met hun collega's in andere landen begaan politieke ambtsdragers in het Koninkrijk der Nederlanden relatief weinig schendingen.

Desalniettemin maken veel mensen zich zorgen over de politieke integriteit. Vaak zijn de reacties op incidenten heftig, zowel in het Europese als het Caraïbische deel van het Koninkrijk. De ongerustheid en de reacties laten zien dat de politiek het risico loopt de geloofwaardigheid te verliezen. Onder druk van de gealarmeerde publieke opinie kunnen ondoordachte en dus onverstandige maatregelen worden getroffen. Maatregelen die beogen om de geloofwaardigheid van de politiek te versterken, maar juist het tegendeel veroorzaken. Het gevaar bestaat dat individuele politieke ambtsdragers hiervan slachtoffer worden. Ook dat er bij het sanctioneren geen verschil meer wordt gemaakt tussen een lichte overtreding en een ernstige schending. Of dat alleen al een verdenking het einde van een politieke carrière kan betekenen. De gedragscode en de ongeveer gelijktijdig opgestelde afspraken tussen eilandraadsleden over hoe ze kunnen omgaan met vermoedens, moeten de kans op schendingen verkleinen en de zorgvuldigheid waarmee met vermoedens van schendingen wordt omgegaan, vergroten.

Functies van de gedragscode

In de bestuursperiode die nu ten einde loopt, is in het Openbaar Lichaam Bonaire (OLB) op diverse manieren aandacht besteed aan het onderwerp politieke en bestuurlijke integriteit. Dit heeft onder meer geleid tot de wens een nieuwe gedragscode te ontwikkelen. Een complete code in heldere taal is van grote betekenis voor zowel zorgvuldige naleving van de regels als de handhaving ervan. De code heeft dus zowel een preventieve als een repressieve functie.

Een goede gedragscode heeft een aantal basale kenmerken. De gedragscode:

- ontlast de morele oordeelsvorming van individuen,
- stelt de norm,
- definieert specifieke handelingen als schendingen,
- maakt zorgvuldig optreden tegen schendingen mogelijk.

Deze code wil duidelijkheid geven over wat de wet vraagt van eilandraadsleden (ook ER, raadsleden of raad genoemd). Daarmee beoogt de gedragscode eilandraadsleden in eerste instantie te beschermen.

Op drie plekken is de code bewust strenger dan de wet:

- deze code verplicht eilandraadsleden ertoe niet alleen de belangenverstremgeling en corruptie te voorkomen, maar ook de schijn daarvan tegen te gaan waar dat kan,
- deze code draagt eilandraadsleden ertoe op hun financiële belangen bekend te maken,
- deze code hanteert een 'nee, tenzij'-beleid ten aanzien van het aannemen van geschenken.

In de bijlagen vindt u specifieke verwijzingen naar alle relevante wetsartikelen.¹

In het Gentle Agreement over de handhaving van de integriteit in de politiek zijn afspraken vastgelegd over hoe te handelen in geval van een vermoeden van een schending van de regels uit deze gedragscode. Deze afspraken zijn overeengekomen tussen eilandraadsleden en de gezaghebber van het Openbaar Lichaam Bonaire. Bij twijfels over een integriteitsvraagstuk biedt het Gentle Agreement u een houvast.

Begrippen

Het bestuur van het Openbaar Lichaam Bonaire bestaat uit de eilandsraad, het bestuurscollege en de gezaghebber of zijn waarnemer. Dit zijn de drie bestuursorganen. In de eilandsraad ligt het accent op het maken van politieke keuzes, het bestuurscollege is belast met het dagelijks bestuur. De gezaghebber is voorzitter van beide en heeft daarnaast een aantal eigen taken.

Voor elk van de drie bestuursorganen vraagt de wet een gedragscode die door de eilandsraad wordt vastgesteld. Voor het Openbaar Lichaam Bonaire zullen drie aparte codes worden opgesteld, die vanuit eenzelfde perspectief zijn geschreven. Deze gedragscode van de eilandsraad is de eerste in deze serie van drie. Ze zijn deels identiek, ze verschillen per rol van elk bestuursorgaan en de onderliggende wettelijke regels.

Deze gedragscode is bestemd voor de eilandraadsleden en buitengewone leden. Overal waar eilandraadslid vermeldt staat, worden ook de buitengewone leden bedoeld.

¹ Deze code is gebaseerd op de wetgeving en regelgeving die golden op 1 augustus 2018. Wijzigingen in wet- en regelgeving kunnen gevolgen hebben voor de gedragscode. Wetgeving is altijd leidend. Volledigheidshalve: andere wetgevingen zoals Burgerlijk wetboek van strafrecht, privacywetgeving die voor een ieder gelden zijn uiteraard ook van toepassing voor de eilandraadsleden.

I Regels rond (schijn van) belangenverstremgeling

Artikel I (zie artikelen 13, 14, 16 en 29 WoLBES)

Een eilandraadslid mag zijn invloed en stem niet gebruiken om een persoonlijk belang veilig te stellen of het belang van een ander of van een organisatie waarbij hij een persoonlijke betrokkenheid heeft.

Toelichting

De wetgever heeft eilandraadsleden op vier manieren bescherming geboden tegen de verleiding van belangenverstremgeling en tegen de schijn ervan.

- (1) De wetgever geeft ten eerste aan dat de eilandsraad als bestuursorgaan zijn taak zonder vooringenomenheid moet vervullen. De wetgever geeft de eilandsraad de verantwoordelijkheid ervoor te waken dat persoonlijke belangen van eilandraadsleden de besluitvorming niet beïnvloeden. Met persoonlijk belang wordt ieder belang bedoeld dat niet behoort tot de belangen die de eilandsraad uit hoofde van zijn taak behoort te vervullen. Deze waakzaamheid geldt ook als het gaat om de schijn van belangenverstremgeling. Let wel: het gaat hier om persoonlijke belangen. Het gaat niet alleen om 'persoonlijk gewin' of 'persoonlijk voordeel' of 'persoonlijke financiële inkomsten'. Eilandraadsleden moeten dus beoordelen of er sprake is van een persoonlijk belang waardoor belangenverstremgeling ontstaat, die de besluitvorming onterecht kan beïnvloeden. De wetgever doet een beroep op de verantwoordelijkheid van de eilandsraad als geheel om ervoor te waken dat persoonlijke belangen van de leden de besluitvorming niet beïnvloeden. Deze verplichting geldt gedurende het gehele proces van besluitvorming en niet alleen tijdens de stemming.² Politieke ambtsdragers struikelen soms in gevallen waarin er 'slechts' sprake is van de schijn van belangenverstremgeling. Het is dan ook in het belang van politieke ambtsdragers zelf dat dit voorschrift zo expliciet in de gedragscode is opgenomen.
- (2) De wetgever verbiedt eilandraadsleden expliciet te stemmen als er sprake is van een situatie waarbij een eilandraadslid een persoonlijk belang heeft. De wetgever sluit daarmee uit dat een eilandraadslid meestemt als er sprake is van belangenverstremgeling.
- (3) Er zijn gevallen waarbij die bescherming door het verbod te stemmen niet ver genoeg gaat. In die gevallen verbiedt de wetgever eilandraadsleden expliciet bepaalde welomschreven functies te bekleden, rollen te vervullen en (rechts)handelingen uit te voeren. In de artikelen 1.4 en 1.5 van deze gedragscode wordt naar die verboden functies verwezen. In de bijlage van deze gedragscode treft u een opsomming aan van regelgeving die samenhangt met de integriteit van eilandraadsleden, zoals de verboden combinaties van functies en verboden overeenkomsten en handelingen. Het wordt dringend aangeraden deze bijlagen nauwkeurig te bestuderen.
- (4) De wetgever eist van eilandraadsleden dat zij alle functies openbaar maken die zij vervullen naast het eilandraadslidmaatschap. Op die manier wordt het voor andere eilandraadsleden, bestuurders, fractievoorzitters, partijbestuurders, de griffier en de eilandsecretaris mogelijk een eilandraadslid te waarschuwen voor kwesties waarin (de schijn van) belangenverstremgeling dreigt. Ook de pers en de burger kunnen zo hun controlerende taak uitoefenen. Daarom is in deze gedragscode ook verordonneerd dat eilandraadsleden al hun substantiële financiële belangen bekendmaken bij ondernemingen die zaken doen met het Openbaar Lichaam Bonaire.

² Agressie of geweld van burgers tegen politieke ambtsdragers kan de besluitvorming beïnvloeden. Een politieke ambtsdrager mag zich ook door agressie en geweld niet laten beïnvloeden. In voorkomende gevallen wordt aangeraden contact op te nemen met de griffier of de eilandsecretaris.

Artikel 1.1

Een eilandraadslid moet actief en uit zichzelf de schijn van belangenverstremgeling tegengaan.

Artikel 1.2

Een eilandraadslid onthoudt zich alleen van deelname aan de stemming als er sprake is van een beslissing waarbij belangenverstremgeling kan optreden. Het gaat dan om kwesties waarbij hij zelf een persoonlijk belang heeft. Of om kwesties waarbij het gaat om een belang van een individu of organisatie waarbij hij een substantiële betrokkenheid heeft.

Artikel 1.3

Een eilandraadslid onthoudt zich bij beslissingen waarbij belangenverstremgeling kan optreden niet alleen van stemming (zie artikel 1.2), maar ook van beïnvloeding van de besluitvorming in de andere fases van het besluitvormingsproces.

Artikel 1.4

Een eilandraadslid mag bepaalde in de WolBes opgesomde functies niet uitoefenen. Zie bijlage 2. Alle andere functies mogen van de wetgever uitgeoefend worden naast het lidmaatschap van de eilandsraad, uiteraard met in achtneming van artikel 1.2

Artikel 1.5

Een eilandraadslid mag bepaalde in de WolBes genoemde overeenkomsten en handelingen niet aangaan. Als het gaat over het aangaan van een van de door de wetgever genoemde overeenkomsten met OLB, kan de Rijksvertegenwoordiger in bepaalde gevallen dispensatie verlenen. Zie bijlage 3.

Artikel 1.6

Een eilandraadslid maakt openbaar welke betaalde en onbetaalde functies hij vervult naast het eilandraadslidmaatschap.

Artikel 1.7

De griffier van de eilandsraad draagt zorg voor een geactualiseerde openbare lijst met functies van eilandraadsleden. Op deze lijst wordt tevens vermeld of de werkzaamheden bezoldigd zijn of niet.

Artikel 1.8

Een eilandraadslid doet opgaaf van substantiële financiële belangen (bijvoorbeeld in de vorm van aandelen, opties en derivaten) in ondernemingen waarmee het OLB zaken doet of waarin het OLB een belang heeft. Deze financiële belangen zijn openbaar en worden ter inzage gelegd. Ook een tussentijds ontstaan substantieel financieel belang moet opgegeven worden.

Artikel 1.9

De griffier van de eilandsraad draagt zorg voor een geactualiseerde openbare lijst met gemelde financiële belangen zoals bedoeld onder artikel 1.8 van eilandraadsleden

Voorbeeld 1

Een eilandraadslid is voorzitter van een softbalclub. Mag het eilandraadslid zijn eilandraadslidmaatschap combineren met dit voorzitterschap?

Antwoord:

Artikel 14 van de WolBes verbiedt de combinatie van deze functies niet. Artikel 1.4 van de gedragscode wordt dus niet overtreden door het combineren van deze functies. De functie moet wel worden gemeld (zie artikel 1.6 van de gedragscode) en de griffier moet zorgdragen voor bekendmaking van deze nevenactiviteit (artikel 1.7 van de gedragscode).

Let op: een eilandraadslid moet **AL** zijn functies melden.

Variante 1

De Sportnota wordt behandeld in de eilandsraadsraad. Mag dit eilandraadslid meestemmen?

Antwoord

Ja. In de Sportnota worden beslissingen voorgelegd die alle sporten betreffen. Er treedt dus geen verstrengeling van belangen op als dit eilandraadslid meedoet aan de besluitvorming in de raad. Kennis bij eilandraadsliden over sport is van groot belang om kwalitatief goede besluiten over sport te nemen voor het eiland. Het is dus juist van belang dat hij meedoet in de besluitvorming.

Let op: de redenatie 'bij twijfel niet meestemmen' gaat niet altijd op. Het ligt in de kern van de taak van een politieke ambtsdrager om te stemmen. Hij mag dus slechts in een beperkt aantal gevallen niet meestemmen. Deze gevallen worden in de wet genoemd. Meestemmen mag niet als het belang van een eilandraadslid (of een individu of organisatie waarbij hij een persoonlijke betrokkenheid heeft) wordt verstrengeld met het algemeen belang. In alle andere gevallen is het devies om te stemmen. Er kan een *schijn* van belangenverstrengeling ontstaan in een situatie waardoor een eilandraadslid overweegt om niet mee te stemmen. Natuurlijk dient het eilandraadslid waar hij kan de schijn van belangenverstrengeling te voorkomen. Maar vaak zijn er in specifieke situaties nog andere mogelijkheden om actief de schijn van belangenverstrengeling te voorkomen, anders dan niet meestemmen.

Variante 2

De raad moet besluiten over uitbreiding van sportvelden. Ook de club waar het eilandraadslid voorzitter van is, wordt genoemd. Mag hij meestemmen?

Antwoord

Nee, artikel 1.2 van de gedragscode verbiedt het eilandraadslid mee te stemmen. De club is een van de (duidelijke) belanghebbenden in dit besluit. Dus een verstrengeling van belangen is aan de orde: het belang van de club dat hij geacht wordt te dienen als voorzitter enerzijds en het belang van het eiland voor de uitbreiding van sportvelden anderzijds.

Variante 3

Mag dit eilandraadslid een ander lid van de fractie het woord laten voeren op dit dossier?

Antwoord

Dat mag. Maar het gaat bij de mogelijkheid om de besluitvorming te beïnvloeden om meer dan alleen het overdragen van het woordvoederschap op dit dossier. Het eilandraadslid dat voorzitter is van de softbalclub, mag op grond van artikel 1.3 van de gedragscode ook intern het standpunt van de fractie niet beïnvloeden over de uitbreiding van de voetbalvelden. De

burger kan niet controleren of hij dat ook daadwerkelijk niet heeft gedaan. Daarom is het zaak dat alle fractieleden erop toezien dat ook in de interne oordeels- en besluitvorming de activiteiten van dit eilandraadslid gescheiden blijven.

Variant 4

Als het eilandraadslid dat voorzitter van de softbalclub is, tegen de uitbreiding van velden van zijn eigen club zou stemmen, dan is toch voor de burger te zien dat hij zijn raadswerk en zijn softbalwerk scheidt? Dan kan hij toch meestemmen?

Antwoord

Nee, ook dan mag hij op grond van artikel 1.2 van de gedragscode niet meestemmen. Wellicht komt het de softbalclub om redenen die niet bekend zijn, veel beter uit als de uitbreiding bij een andere club geschiedt. Dan zou het weliswaar lijken alsof hij in het belang van het eiland (en niet van de club) zou stemmen, maar hij doet dat feitelijk niet. Hoe hij stemt, is dus niet relevant in deze situatie.

Variant 5

De raad moet besluiten over uitbreiding van voetbalvelden. Softbalclub X wordt genoemd als kandidaat. Het kind van een eilandraadslid (die niet de voorzitter van de softbalclub is) zit op softbalclub X. Mag het eilandraadslid meestemmen?

Antwoord

Ja, het eilandraadslid moet gewoon meestemmen. De relatie tussen het eilandraadslid en de club is niet van dien aard dat er sprake of dreiging is van een onwenselijke verstrengeling van persoonlijk belang met het algemeen belang. Zie ook de opmerking onder variant 1 van bovenstaand voorbeeld.

Voorbeeld 2

Een eilandraadslid is tevens eigenaar van een eenmanszaak in trainingen en advies. Hij verzorgt als trainer onder meer trainingen 'De klant is koning'. De afdeling Burgerzaken van Openbaar Lichaam Bonaire vraagt hem deze training te verzorgen voor medewerkers Burgerzaken. Mag hij de opdracht aannemen?

Antwoord

Nee, hij mag deze opdracht niet aannemen. De WolBes verbiedt eilandraadsleden in artikel 16 bepaalde overeenkomsten aan te gaan en bepaalde handelingen te verrichten. In bovenstaande situatie is artikel 16 lid 1 onder d onderdeel 1e van de WolBes van toepassing. Dat betekent dat het aannemen van de klus een overtreding van de WolBes en daarmee van artikel 1.5 van de gedragscode zou zijn.

Variant 1

En als hij nu niet zelf voor de groep staat, maar iemand inhurt die dat namens zijn eenmansbedrijf doet?

Antwoord

Ook dan mag hij de klus niet aannemen, op grond van artikel 16 lid 1 onder d onderdeel 1e van de WolBes. Het feit dat zijn bedrijf de overeenkomst rechtstreeks aangaat, maakt dat dit artikel van toepassing is. Het aannemen van de klus is een overtreding van de WolBes en daarmee van artikel 1.4 van de gedragscode.

Variant 2

En als hij de opdracht nu vrijwillig doet, dus zonder daarvoor een betaling te krijgen?

Antwoord

Ook dan geldt dat hij de opdracht niet mag aannemen. Het gaat in dit artikel om het aangaan van een overeenkomst. Of daarvoor betaald wordt, doet niet ter zake. Dat het eilandraadslid niet wordt betaald, is voor derden (zoals de burger) niet zichtbaar. Daardoor kan het aannemen van de opdracht toch de schijn van belangenverstrengeling wekken. Het aannemen ervan is een overtreding van de WolBes en artikel 1.5 van de gedragscode.

Variant 3

Een trainingsbureau heeft de opdracht van het OLB gekregen om de training 'De klant is koning' te verzorgen voor de medewerkers van Burgerzaken. Dit bureau vraagt het eilandraadslid dat ondernemer is, de training te verzorgen. Mag dit eilandraadslid de klus aannemen?

Antwoord

Nee. De overeenkomst met het OLB wordt weliswaar niet rechtstreeks aangegaan, maar via het trainingsbureau. 'Middellijk', dat wil zeggen indirect, verricht het eilandraadslid dan toch (betaald) werk voor de openbaar lichaam. Hét aannemen van de klus is een overtreding van de WolBes en van artikel 1.5 van de gedragscode.

Voorbeeld 3

Een eilandraadslid is naast zijn eilandraadslidmaatschap leerlingbegeleider en weet om die reden veel over jeugdzorg. Mag hij woordvoerder in de raad zijn over dit onderwerp?

Antwoord

Ja, dat mag. Het is van belang dat eilandraadsleden kennis hebben over wat zich afspeelt in het maatschappelijk middenveld. Daarom wordt een combinatie van functies slechts zelden uitgesloten bij wet. Het eilandraadslid mag alleen niet het standpunt van de fractie (en de raad) dusdanig beïnvloeden dat het onterecht positief uitpakt voor zijn eigen werkgever.

Let op: in de praktijk komen veel verschillende situaties voor waarin een eilandraadslid in zijn andere functie betrokken kan zijn bij het verrichten van werk in opdracht voor het OLB. Het is verstandig iedere situatie goed te analyseren en bij twijfel hierover advies in te winnen bij bijvoorbeeld de griffier.

2. Regels rond (schijn van) corruptie

Artikel 2 (zie artikelen 15 en 28 WoIBES)

Een eilandraadslid mag zijn invloed en zijn stem niet laten kopen of beïnvloeden door geld, goederen of diensten die hem zijn gegeven of hem in het vooruitzicht zijn gesteld.

Toelichting:

Het bovenstaande artikel geeft een definitie van corruptie voor eilandraadsleden. Bij belangenverstrengeling ging het om het onterecht laten meewegen van een persoonlijk belang bij de besluitvorming. Bij corruptie gaat het om omkoping van een politieke ambtsdrager. Belangenverstrengeling is niet in het wetboek van strafrecht opgenomen, corruptie is dat wel. In de onderliggende artikelen zijn regels opgenomen om de politieke ambtsdrager te helpen om de (schijn van) corruptie te voorkomen.

Artikel 2.1

Een eilandraadslid moet actief en uit zichzelf de schijn van corruptie tegengaan.

Aannemen van geschenken

Toelichting

Geschenken zijn een sluiproute naar corruptie. Ze kunnen worden gebruikt om de besluitvorming te beïnvloeden. Ze kunnen corrumperen of de aanloop daartoe vormen. Ze kunnen daarnaast ook de schijn wekken. De hieronder staande regels zijn geformuleerd als een 'nee, tenzij'-regel. Een eilandraadslid neemt dus geen geschenken aan, tenzij er goede redenen zijn om hiervan af te wijken. De afwijkingen moeten bekendgemaakt worden bij de griffier. Die bepaalt welke vervolgstappen nodig zijn.

Artikel 2.2

Een eilandraadslid neemt geen geschenken aan die hem uit hoofde van of vanwege zijn functie als eilandraadslid worden aangeboden, tenzij:

- a. **het weigeren, teruggeven of terugsturen de gever ernstig zou kwetsen of bijzonder in verlegenheid zou brengen,**
- b. **het weigeren, teruggeven of terugsturen om praktische redenen onwerkbaar is,**
- c. **het gaat om een incidentele, kleine attentie (zoals een bloemetje of fles wijn) waarbij de schijn van beïnvloeding gering is.**

Artikel 2.3

Als geschenken om een van de in artikel 2.2 genoemde redenen niet zijn geweigerd, teruggegeven of teruggestuurd, of om andere redenen toch in het bezit zijn van het eilandraadslid, dan wordt dit gemeld aan de griffier, tenzij het gaat om het genoemde onder artikel 2.2 onder c. De geschenken worden dan alsnog teruggestuurd of ze worden eigendom van het Openbaar Lichaam Bonaire. De griffier zorgt voor de registratie van giften en hun bestemming.

Accepteren van faciliteiten en diensten

Toelichting

Het accepteren van faciliteiten of diensten van anderen kan een afhankelijkheid of dankbaarheid creëren die de zuiverheid van het besluitvormingsproces kan aantasten. Ook met het aannemen van faciliteiten en diensten kan een eilandraadslid gecorrumpeerd raken. Het kan daarnaast ook de schijn van corruptie opwekken.

Artikel 2.4

Een eilandraadslid accepteert geen faciliteiten en diensten van anderen die hem uit hoofde van of vanwege zijn functie als eilandraadslid worden aangeboden, tenzij:

- a. het weigeren ervan het raadswerk onmogelijk of onwerkbaar zou maken,
- b. tegelijkertijd de schijn van omkoping of beïnvloeding gering is.

Uitgangspunt is echter de beschreven nullijn: In principe wordt niets geaccepteerd.

Artikel 2.5

Een eilandraadslid gebruikt faciliteiten of diensten van anderen die uit hoofde of vanwege de raadsfunctie worden aangeboden, niet voor privédoeleinden.

Accepteren van uitnodigingen voor werkbezoeken, lunches, diners en recepties

Toelichting

Werkbezoeken zijn bedoeld om eilandraadsleden in de gelegenheid te stellen zich inhoudelijk te informeren over een onderwerp en de noodzakelijke contacten te leggen en te onderhouden binnen en buiten Bonaire. Maar de verplichting om actief het ontstaan van de schijn van corruptie tegen te gaan, betekent dat lunches, diners of naar recepties gaan op kosten van anderen moet worden vermeden. Tenzij de redenen van artikel 2.6 van de gedragscode van toepassing zijn.

Artikel 2.6

Een eilandraadslid accepteert uitnodigingen voor werkbezoeken, netwerkbijeenkomsten, lunches, diners en recepties die niet door het Openbaar Lichaam Bonaire zijn georganiseerd of betaald, alleen als:

- a. dat behoort tot de uitoefening van het raadswerk,
- b. de aanwezigheid beschouwd kan worden als functioneel (protocollaire taken, formele vertegenwoordiging van het Openbaar Lichaam Bonaire, uitnodiging met beschreven doel omtrent de wenselijkheid van de aanwezigheid),
- c. tegelijkertijd de schijn van omkoping of beïnvloeding minimaal is.

Accepteren van reizen en verblijven

Toelichting

Wat voor lunches en diners geldt, geldt in nog sterkere mate voor reizen en overnachten op kosten van derden. Dat wordt in de regel met grote argwaan bekeken. Het is beter in deze gevallen alle schijn te vermijden.

Artikel 2.7

Een eilandraadslid accepteert werkbezoeken waarbij reis- en verblijfkosten door anderen worden betaald alleen bij hoge uitzondering. Een dergelijke invitatie dient altijd te worden besproken in het presidium. Om dit mogelijk te maken moet het reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de eilandsraad van het Openbaar Lichaam Bonaire worden aangevuld. De invitatie mag alleen worden geaccepteerd als het bezoek aantoonbaar van groot belang is voor het Openbaar Lichaam Bonaire en de schijn van omkoping of beïnvloeding minimaal is. Van een dergelijk werkbezoek wordt altijd een verslag gedaan aan de raad.

Voorbeeld 1

Eilandraadsleden krijgen van een voetbalclub op Bonaire een gratis entreekaart voor alle wedstrijden aangeboden. Mag deze kaart worden geaccepteerd?

Antwoord

Nee, het aannemen van de kaart is een overtreding van artikel 2.2 van de gedragscode. Een dergelijke kaart is een gericht geschenk voor de politieke ambtsdragers van Openbaar Lichaam Bonaire.

Variant 1

Alleen de eilandraadsleden die Sport en Cultuur in hun portefeuille hebben, krijgen de kaart aangeboden. Het is voor het raadswerk goed om te weten hoe het reilt en zeilt bij de voetbalclub. Mag deze kaart worden geaccepteerd?

Antwoord

Nee, het aannemen van de kaart is ook nu een overtreding van artikel 2.2 van de gedragscode. Om te weten hoe het reilt en zeilt bij de voetbalclub is het voor deze eilandraadsleden niet noodzakelijk een kaart te hebben. Het accepteren van een dergelijke gift roept mogelijk wel de schijn van corruptie op. De raad kan zich op een andere manier op de hoogte stellen over de voetbalclub of de voetbalbranche, zoals het afleggen van een werkbezoek met een duidelijk werkprogramma. De kaarten dienen dus terug te worden gestuurd conform artikel 2.3 van de gedragscode.

Voorbeeld 2

Het OLB subsidieert een jaarlijks sportevenement met het oog op haar doelstelling om een sportief eiland te zijn en zo veel mogelijk burgers in beweging te krijgen en in aanraking te laten komen met sport. Het bestuurscollege vraagt aan de organisatie dertig vrijkaarten voor college- en eilandraadsleden. Zij kunnen dan als ambassadeur van het OLB aanwezig zijn. Mag dit?

Antwoord

Nee, dit moet het bestuurscollege niet doen. In feite wordt er een geschenk gevraagd. Voor de organisatie is het moeilijk om nee te zeggen. Een dergelijk verzoek kan worden beschouwd als een oneigenlijke subsidie-eis. Verder is het doel van de subsidie niet het zichtbaar maken van het Openbaar Lichaam Bonaire. Dit laatste kan in relatie tot dit evenement ook bereikt worden door de gezaghebber of een eilandgedeputeerde bij de opening een rol te laten vervullen. Een andere mogelijkheid is dat het OLB voor raads- en collegeleden – los van de subsidieverstrekking – een aantal kaartjes aanschafte.

Variant 1

De organisatie van het sportevenement biedt het OLB dertig vrijkaartjes aan voor college- en eilandraadsleden plus partners. Men geeft daarbij aan dat men graag achtergrondinformatie wil geven over de organisatie van het evenement. Daarnaast is er een rondleiding met uitleg over de veiligheidsaspecten, wegafzettingen, beperking van de geluidsoverlast en de samenwerking met de hulpdiensten. Na afloop van dit informatieve deel mogen de genodigden onder het genot van een hapje en drankje het evenement bijwonen. Mogen de eilandraadsleden ieder een kaartje – eventueel via het bestuurscollege – aannemen?

Antwoord

Ja, de eilandraadsleden mogen dat wel, de partners niet. De uitnodiging heeft een duidelijk functioneel karakter. Om zich goed te informeren over het evenement kan het noodzakelijk zijn om een en ander in de praktijk te zien. Dat de genodigden een versnapering aangeboden krijgen,

valt binnen de grenzen van het redelijke. Voor partners geldt dit alles niet. Als zij het evenement willen bijwonen, moeten zij zelf een kaartje kopen.

Let op: het is van belang om te bekijken of het accepteren van giften in professionele zin daadwerkelijk noodzakelijk is en of er geen andere manieren zijn om dit doel te bereiken, zonder dat daarbij de schijn van corruptie wordt opgeroepen.

Voorbeeld 3

Een eilandraadslid heeft een lezing gegeven op een bijeenkomst van bewoners van een wijk. Na afloop krijgt hij een t-shirt met het logo van de wijk aangeboden. Mag hij dat aannemen?

Antwoord

Ja, het t-shirt kan gezien worden als een geschenk dat uit hartelijkheid wordt gegeven en waarvan het niet accepteren de gever op dat moment ernstig in verlegenheid zou brengen. Het is bovendien niet het type geschenk dat de schijn van corruptie opwekt.

Let op: situaties als in voorbeeld 3 komen regelmatig voor. Politieke ambtsdragers staan veel op podia en krijgen vaak als dank bloemen, fotoboeken, flessen wijn, pennen, t-shirts en petjes met opdrukken, koffiemokken en andere typen geschenken uit de categorie 'bagatel-giften'. In veel van dergelijke situaties is het weigeren praktisch onmogelijk zonder de gever in verlegenheid te brengen.

Voorbeeld 4

De eilandsraad krijgt van een bedrijf met veel korting een videoconferencing-systeem aangeboden. Met dit systeem kunnen eilandraadsleden en eilandgedeputeerden vanaf een andere locatie, bijvoorbeeld bij een werkbezoek in de regio of Nederland, toch deelnemen aan een beraadslaging. Zo laat het bedrijf zien goede besluitvorming zeer van belang te vinden en deze te willen ondersteunen. Mag deze faciliteit worden aangenomen?

Antwoord

Nee, het aannemen van het systeem is een overtreding van artikel 2.4 van de gedragscode. Artikel 2.4 aanhef en onder a van de gedragscode is niet van toepassing: er is budget om de raad te faciliteren. Mocht het noodzakelijk zijn om een dergelijk systeem aan te schaffen, dan kan dat vanuit OLB-middelen worden betaald.

Voorbeeld 5

De eilandsraad krijgt van de directie van een lokale, toeristische attractie een uitnodiging om de presentatie bij te wonen van hun nieuwe plannen. Daarbij zal ook een diner plaatsvinden met lokale ondernemers. Mag de raad de uitnodiging accepteren?

Antwoord

Ja, de eilandraadsleden mogen in principe ingaan op dit verzoek. Het is noodzakelijk voor het raadswerk dat de eilandraadsleden geïnformeerd worden. Niet alleen door gesubsidieerde organisaties, ook door commerciële partijen of andere belanghebbenden. Dergelijke uitnodigingen bieden eilandraadsleden de mogelijkheid geïnformeerd te worden. Vaak gaat een dergelijk bezoek gepaard met een luxere aankleding van het werkbezoek, zoals een aangeboden lunch of diner. Doorgaans levert het accepteren hiervan geen overtreding van de gedragscode op. Aan de mate van luxe die nog geaccepteerd kan worden, zitten uiteraard grenzen. Voordat op het verzoek wordt ingegaan, is het verstandig dat de raad zich hiervan rekenschap geeft.

3. Regels rond het gebruik van faciliteiten en financiële middelen van het Openbaar Lichaam Bonaire

Artikel 3 (zie artikel 35 WoIBES)

Een eilandraadslid houdt zich aan het beleid dat is vastgesteld voor het gebruik van faciliteiten en financiële middelen van het Openbaar Lichaam Bonaire.

Toelichting

Eilandraadsleden krijgen voor hun raadswerk de beschikking over een aantal faciliteiten en over financiële middelen van het Openbaar Lichaam Bonaire. Eilandraadsleden beschikken over voorzieningen als een fractiekamer, een computer, een laptop en een kopieermachine die primair voor hun raadswerk ter beschikking zijn gesteld. Het gebruik hiervan voor privé- of partijdoeleinden is niet toegestaan.

Artikel 3.1

Een eilandraadslid houdt zich aan de regels met betrekking tot het gebruik van interne voorzieningen van algemene aard, zoals fractiekamers en kopieermachines.

Artikel 3.2

Een eilandraadslid houdt zich aan de regels met betrekking tot onkostenvergoedingen, declaraties en de aanschaf van ICT.

Voorbeeld 1

Het is campagnetijd. Een eilandraadslid staat op het punt om met fractiegenoten eerst naar Kralendijk en vervolgens naar Rincon te gaan om in gesprek te gaan met potentiële kiezers. Op een kopieermachine op de griffie vermenigvuldigt hij duizend flyers en tweehonderd exemplaren van het verkiezingsprogramma om uit te delen. Mag dit?

Antwoord

Nee. Dit is een overtreding van artikel 3.1 van de gedragscode. In dit geval beschermt deze regelgeving het 'eerlijke speelveld' voor alle partijen en kandidaten die meedingen naar een zetel in de raad. Als zittende partijen hun campagnemateriaal gratis verkrijgen, hebben zij een voorsprong ten opzichte van nieuwkomers.

Voorbeeld 2

Een eilandraadslid gaat met het vliegtuig naar een bijeenkomst van gelijkgestemde partijen in de regio, die wordt gehouden op Curaçao. Mag hij zijn ticket vergoed krijgen uit het fractiebudget?

Antwoord

Nee, Hoewel het van belang is voor het raadswerk dat een eilandraadslid op de hoogte is van de standpunten van zijn partij, wordt het bijwonen van partijbijeenkomsten niet gezien als raadswerk voor het Openbaar Lichaam Bonaire. Het fractiebudget is bedoeld voor het tegemoetkomen in de kosten die nauw verbonden zijn met het raadswerk voor het Openbaar Lichaam Bonaire.

4. Regels rond informatie

Artikel 4 (zie artikelen 24, 25, 26, 66, 72, 171 en 182 van WoIBES)

De eilandsraad ziet erop toe dat het bestuurscollege, de gezaghebber en eilandgedeputeerden de eilandsraad goed informeren. Het bestuurscollege en de gezaghebber verstrekken alle inlichtingen die de eilandsraad voor de uitoefening van zijn taak nodig heeft, tenzij dit in strijd is met het openbaar belang. De eilandsraad, het bestuurscollege en de gezaghebber kunnen geheimhouding opleggen overeenkomstig de wet.

Toelichting

Wetten, verordeningen, beleid en het handelen van de overheid hebben grote invloed op het leven van burgers. Daaruit volgt dat de burger er recht op heeft goed geïnformeerd te worden over het overheidshandelen. De burger heeft er ook recht op de onderliggende redeneringen en afwegingen te kennen en te weten wie welke positie heeft ingenomen. Dit alles bij elkaar schept een verplichting voor het ambtenarenapparaat, het bestuurscollege en de raad om de burger nauwkeurig en op tijd op de hoogte te brengen van wat er wordt besproken, besloten en uitgevoerd.

Dit neemt niet weg dat het ook voorkomt dat informatie rond overheidshandelen niet bekend en verspreid mag worden. Het gaat dan altijd om gevallen waarin het openbaar maken zou leiden tot het schenden van rechten van burgers, tot het onterecht toebrengen van schade aan burgers of tot het onterecht toebrengen van schade aan collectieve belangen. Het bestuurscollege moet zeer prudent omgaan met het geheim verklaren van stukken. En de raad moet hierop toezien. Het formele etiket 'geheim' heeft een expliciete betekenis – ook in strafrechtelijke zin – en moet niet worden vervangen door 'vertrouwelijk'.³

Een ander aandachtspunt betreft de wijze waarop eilandraadsleden omgaan met informatie die niet geheim verklaard is, waarover zij wel, maar burgers niet beschikken omdat deze informatie (nog) niet publiek is. Het gaat dan bijvoorbeeld over informatie die in een besloten vergadering is besproken. Eilandraadsleden zorgen ervoor dat zij dergelijke informatie niet gebruiken in hun eigen voordeel of in het voordeel van personen of organisaties met wie zij verbonden zijn.

Een laatste opmerking betreft het informatierecht van de raad. Het bestuurscollege verstrekt de raad alle inlichtingen die hij nodig heeft voor de uitoefening van zijn taak. Daarnaast geeft het bestuurscollege de raad mondeling of schriftelijk alle door een of meer leden gevraagde inlichtingen, tenzij het verstrekken ervan in strijd is met het openbaar belang. Als grens aan het verstrekken van inlichtingen aan de raad geldt dat het moet gaan om informatie die noodzakelijk is voor het uitoefenen van zijn taak.

Artikel 4.1

Een eilandraadslid betracht maximale openheid ten aanzien van zijn eigen beslissingen en zijn beweegredenen daarvoor. Hij handelt in overeenstemming met de WoIBes en met artikel 11 van de Wet openbaarheid van bestuur.

³ In de 'circulaire geheimhoudingsregeling' d.d. 29 april 2016 (kenmerk 2016-0000092386) schrijft de minister van BZK: 'Omdat het niet op voorhand duidelijk is of het delen van informatie die als 'vertrouwelijk' is aangemerkt, ook strafrechtelijk consequenties kan hebben, is het voor de onderhavige bestuurlijke praktijk aangewezen de term 'vertrouwelijk' niet te gebruiken maar slechts de term 'geheim'.'

Artikel 4.2

Een eilandraadslid dat de beschikking krijgt over gegevens waarvan hij het geheime karakter kent of redelijkerwijs kan vermoeden, is verplicht tot geheimhouding van die gegevens, behalve als de wet hem tot mededeling verplicht. Het abusievelijk ontbreken van een expliciete vermelding "geheim" (op een document of bij een gesprek) ontslaat een eilandraadslid dan ook niet van de verplichting tot geheimhouding.

Artikel 4.3

Een eilandraadslid maakt niet ten eigen bate of ten bate van een ander gebruik van in de uitoefening van het ambt verkregen informatie.

Artikel 4.4

Een eilandraadslid gaat prudent om met mondeling of schriftelijk verkregen (inter)persoonlijke of privacy gerelateerde informatie. Hij maakt die niet openbaar en geeft die niet door aan anderen zonder instemming van de afzender. Bij twijfel over de bedoeling van de afzender informeert hij hier eerst naar.

Voorbeeld 1

De eilandsraad heeft het voornemen om de bestemming van een gebied te wijzigen zodat het mogelijk wordt om in dat gebied huizen te bouwen. Verschillende commerciële partijen en andere belanghebbenden hebben hier een stevige lobby voor gevoerd en zijn verheugd dat de raad het serieus in overweging neemt. Het bestuurscollege heeft besloten het dossier geheim te verklaren en de eilandsraad heeft dit bekrachtigd. Er wordt in de pers echter regelmatig over het dossier geschreven. Vaak zit men er maar weinig naast, wat er op duidt dat er wellicht door een of meerdere eilandraadsleden gepraat wordt met journalisten. Een eilandraadslid is van mening dat het geheim behandelen van deze kwestie niet langer opportuun is. 'Alles ligt toch al op straat.' Mag hij ingaan op het verzoek van een journalist om met hem over het dossier te spreken?

Antwoord

Nee, het spreken met anderen over deze kwestie is een overtreding van artikel 272 van het Wetboek van Strafrecht (lekken van geheime informatie) en van artikel 4.2 van de gedragscode. Alleen het bestuursorgaan dat de geheimhouding heeft opgelegd (in dit geval het bestuurscollege), of het orgaan dat de geheimhouding heeft bekrachtigd (de raad), kan het geheime karakter van de stukken opheffen. Zolang dat niet is gebeurd, ook al is de meeste informatie in de krant verschenen, is het spreken over de kwestie een schending van de geheimhoudingsplicht, wat zelfs strafbaar kan zijn.

Voorbeeld 2

Een eilandraadslid stuurt het volgende twitterbericht: '@fuhikubo Ik zit hier in een besloten vergadering over de toekenning subsidies. Het is spannend. #bezuinigenaltijd- moeilijk...' Mag het eilandraadslid dit doen?

Antwoord

Niet doen. In een besloten vergadering worden zaken in beslotenheid besproken. Een twitterbericht als dit is dus een overtreding van artikel 4.2 van de gedragscode.

Voorbeeld 3

Het is nog niet bekendgemaakt wanneer de inschrijving voor de nieuwe huizen in een gebied van start gaat. Een eilandraadslid schat in dat met een beetje goede wil van politiek en ambtenarij de inschrijving waarschijnlijk midden juni zal plaatsvinden. Zijn zus wil graag wonen in dat gebied. Mag hij zijn zus waarschuwen niet in die periode op vakantie te gaan, zodat zij als eerste kan inschrijven?

Antwoord

Nee, het waarschuwen van zijn zus is een overtreding van artikel 4.3 van de gedragscode. De inschatting over de inschrijving kan alleen worden gemaakt door een persoon met veel voorkennis. Dit eilandraadslid beschikt over informatie die andere burgers niet hebben. Deze informatievoorsprong aanwenden ten bate van zijn zus is een overtreding van artikel 4.3 van de gedragscode en mogelijk een verstrengeling van belangen.

Voorbeeld 4

Een eilandraadslid stelt in de raad keer op keer vragen over het opheffen van parkeerplaatsen in het centrum van Kralendijk. Hij vraagt meermaals onderliggende stukken, iedere keer van andere aard. De stukken zijn verstuurd en de andere eilandraadsleden menen dat zij voldoende geïnformeerd zijn. Maar daar neemt deze politieke ambtsdrager geen genoegen mee. 'Je maakt je ervan af!', zegt hij geërgerd tegen de eilandgedeputeerde, waarna hij opnieuw aanvullende verzoeken doet voor het verkrijgen van achterliggende informatie omtrent de opheffing van de parkeerplaatsen. Is deze politieke eilandraadslid in overtreding met artikel 4 van de gedragscode?

Antwoord

Het uitgangspunt is dat eilandraadsleden informatie mogen vragen en dat het bestuurscollege deze dient te verstrekken. Daar zit echter een grens aan. De wet stelt als grens dat het gaat om inlichtingen die de raad nodig heeft voor zijn taak. Daarbij komt dat de ambtelijke organisatie beperkte capaciteit heeft en dat van eilandraadsleden niet wordt verwacht dat zij het werk van ambtenaren en college opnieuw doen.

5. Regels rond de onderlinge omgang en de gang van zaken tijdens de vergaderingen

Artikel 5 (zie artikelen 17, 27 en 117 WoIBES)

Politieke ambtsdragers gaan respectvol met elkaar en met ambtenaren om.

Toelichting

Elk eilandraadslid, elke bestuurder en elke ambtenaar is een medemens en medeburger. Op basis daarvan verdient ieder eilandraadslid, iedere bestuurder en iedere ambtenaar een correcte bejegening. Een respectvolle omgang met elkaar maakt het daarnaast beter mogelijk met elkaar tot een werkelijke beraadslaging te komen. Dat is wezenlijk voor een zorgvuldige besluitvorming. Bovendien is de manier waarop het bestuurscollege en de raad met elkaar omgaan van invloed op de geloofwaardigheid van de politiek.

Artikel 5.1

Eilandraadsleden houden zich tijdens vergaderingen en bijeenkomsten (zoals genoemd in het reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de eilandsraad van het Openbaar Lichaam Bonaire en de verordening eilandsraadcommissies Bonaire) aan de orde van deze vergaderingen. Aanwijzingen van de voorzitter volgen zij op.

Artikel 5.2

Eilandraadsleden onthouden zich in het openbaar, dus ook in vergaderingen en bijeenkomsten (zoals genoemd in het reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de eilandsraad van het Openbaar Lichaam Bonaire en de verordening eilandsraadcommissies Bonaire) van negatieve uitlatingen over ambtenaren.

Artikel 5.3

Eilandraadsleden bejegenen elkaar, bestuurders, de griffie(r) en andere ambtenaren op correcte wijze in woord, gebaar en geschrift.

Voorbeeld 1

Op de nieuwjaarsborrel zijn twee eilandraadsleden in gesprek. Het gesprek wordt allengs een discussie. Die loopt naarmate de avond vordert en de drank vloeit, uit de hand. Op een goed moment horen de andere aanwezigen het ene eilandraadslid tegen het andere schreeuwen: 'Die commissie loopt totaal niet en dat is jouw schuld! Je bent de slechtste voorzitter die Bonaire ooit gekend heeft, dat vindt iedereen. Ik zal er alles aan doen om ervoor te zorgen dat je niet herkozen wordt!' Is dit aanvaardbaar gedrag?

Antwoord

Nee, dit gedrag is niet aanvaardbaar en een overtreding van artikel 5.3 van de gedragscode. Een collega-eilandraadslid op deze manier in het openbaar tot de orde roepen is niet correct. Het feit dat ook anderen horen wat het eilandraadslid zegt, is hierbij mede van belang.

Voorbeeld 2

Op een informatieavond legt een directeur uit wat de plannen zijn ten aanzien van het herinrichten van de Kaya Grandi in Kralendijk. De veranderingen zijn fors, de straat zal een half jaar open liggen en de winkeliers zijn boos. 'Wat u zegt, klopt helemaal niet. U zegt dat het een half jaar zal duren, maar wij hebben van ambtenaren gehoord dat dit wel een zéér optimistische inschatting is en dat de straat wel eens veel langer open kan blijven liggen. Dat kost ons onze klanten. We pikken het niet!' In de zaal zitten ook twee eilandraadsleden. Tijdens de eerstvolgende eilandraadsvergadering neemt een van hen het woord en zegt verontwaardigd dat de directeur gewoon zat te liegen tegen bewoners. Dat we dit soort ambtenaren toch zeker niet willen in het ambtelijk apparaat van OLB en of de eilandgedeputeerde P&O met spoed een beoordelingsgesprekje met deze man wil voeren. Is dit aanvaardbaar gedrag?

Antwoord

Nee, dit is geen aanvaardbaar gedrag. Het is niet de bedoeling dat in het openbaar ambtenaren persoonlijk worden aangevallen. Dit gedrag is dus in overtreding met artikel 5.2 van de gedragscode. Heeft een eilandraadslid sterke twijfels over individuele ambtenaren, dan moet dit in beslotenheid worden besproken. Daartoe kan hij zich het beste wenden tot de griffier of de eilandgedeputeerde. In de raad kan hij overigens wel melden dat hij zorgen heeft geuit bij de eilandgedeputeerde over het functioneren van sommige betrokken ambtenaren.

6. Regels rond de vaststelling en de handhaving van de gedragscode

Artikel 6 (zie artikelen 16, 53 en 82 WoIBES)

De raad stelt de gedragscode vast voor elk van de bestuursorganen: de eilandraad, het bestuurscollege en de gezaghebber.

Toelichting

Het is raadzaam om op gezette tijden de tekst van de drie gedragscodes van het Openbaar Lichaam Bonaire – voor raad, eilandgedeputeerden en gezaghebber – tegen het licht te houden. Voldoen de formuleringen nog? Over welke onderwerpen worden de meeste vragen gesteld? Zijn de praktijkvoorbeelden voldoende herkenbaar? Is er behoefte aan een themabijeenkomst of andere vormen van gesprek? Op die manier blijft de gedragscode een levend document.

Belangrijk is dat erop wordt toegezien dat de drie gedragscodes daadwerkelijk worden nageleefd. Hierin zijn immers de regels voor politieke ambtsdragers opgenomen, die zijn gebaseerd op de wet. Ze leggen de voorwaarden vast waaraan het handelen van politieke ambtsdragers minimaal moet voldoen. Als politieke ambtsdragers zich niet aan deze regels houden, komen zij daarmee als het ware onder het morele minimum dat zij met elkaar hebben afgesproken. Een schending van de gedragscode is een schending van de integriteit van de politiek.

Het toezien op de naleving van de drie gedragscodes is niet alleen een verantwoordelijkheid van de raad, maar een gedeelde verantwoordelijkheid van alle betrokkenen. Bijzondere rollen zijn weggelegd voor onder meer de gezaghebber als voorzitter van college en raad, de fractievoorzitters, de raadsgriffier en de partij- en afdelingsbesturen.

In het Openbaar Lichaam Bonaire zijn afspraken over de processtappen die de gezaghebber en eilandraadsleden volgen bij een vermoeden van een integriteitsschending door een politieke ambtsdrager van het OLB, vastgelegd in het zogeheten Gentle Agreement. In de handhaving van de gedragscode zijn verschillende fasen te onderscheiden:

- het bespreken van lastige integriteitsschendingen;
- het signaleren van vermoedens van schendingen van de gedragscode;
- het eventueel onderzoeken van vermoedens van schendingen van de gedragscode;
- het eventueel sanctioneren van schendingen van de gedragscode.

In iedere fase is het van belang om (1) onpartijdig, (2) terughoudend met publiciteit en (3) zorgvuldig te zijn. Alleen dan kan een rechtvaardige handhaving worden gegarandeerd. Als vaststaat dat een politieke ambtsdrager een regel van de gedragscode heeft overtreden, dan kan dit tot een sanctie leiden. Deze sanctie moet proportioneel zijn. Bij het bepalen ervan spelen de aard van de schending en de context waarbinnen de schending heeft plaatsgevonden, een belangrijke rol.

Artikel 6.1

De eilandsraad ziet erop toe dat de gedragscodes van raad, gezaghebber en eilandgedeputeerden worden nageleefd.

Artikel 6.2

De eilandsraad ziet er in het bijzonder op toe dat de raad, de fracties en de individuele eilandraadsleden de eigen gedragscode van de raad naleven. De griffier ondersteunt de raad hierbij.

Artikel 6.3

Minimaal één keer per bestuursperiode evalueert het presidium de gedragscode van de eilandraadsleden op actualiteit, functioneren en de mate waarin de regels naar behoren worden nageleefd en brengt hierover verslag uit aan de eilandsraad.

Voorbeeld

Een eilandraadslid houdt een blog bij op internet. Hij is bekend op het eiland en zijn blog wordt veel gelezen. Het eilandraadslid geeft zijn ongezouten mening over allerlei onderwerpen. Ook over onderwerpen die in de raad besproken worden en over collega-eilandraadsleden uit andere fracties. Op zijn laatste blog suggereert hij dat een collega-eilandraadslid mogelijk via de raad geld regelt voor een stichting waar hij zelf bij betrokken is. Is dit in overeenstemming met het uitgangspunt van zorgvuldige handhaving de gedragscode?

Antwoord

Nee, dit is niet de manier waarop je een vermoeden van een schending van de gedragscode meldt. Deze manier van communiceren is in tegenspraak met artikel 5.3 van de gedragscode. Daarnaast volgt uit het Gentle Agreement dat een eilandraadslid dat vermoedt dat een ander eilandraadslid zich mogelijk schuldig maakt of zal maken aan overtreding van de gedragscode, hierover advies vraagt aan de griffier. Als ook de griffier meent dat er mogelijk sprake is van een schending, wordt de gezaghebber ingelicht.

In het algemeen: partijbelang speelt geen rol bij het toezien op de naleving van de gedragscode. Gebeurt dat toch, dan is de kans bijzonder groot dat er onrecht geschiedt. Politieke ambtsdragers van alle partijen moeten dus de discipline opbrengen om bij vermoedens van integriteitskwesties boven de partijen te gaan staan.

Verder moeten alle betrokkenen bij een vermoeden van een schending van de gedragscode de grootst mogelijke terughoudendheid betrachten en de kwestie niet in een te vroeg stadium in de publiciteit brengen. Dit om te voorkomen dat er door media-aandacht al een veroordeling plaatsvindt van een politieke ambtsdrager nog voor er onderzoek naar het vermoeden van de schending heeft plaatsgevonden. Een wellicht onschuldige politieke ambtsdrager heeft dan ten onrechte schade opgelopen. Daarnaast kan de geloofwaardigheid van de politiek hiermee onterecht worden aangetast. Tot slot geldt dat als het rechtvaardig is om te sanctioneren, de maatregel passend moet zijn in verhouding tot de schending.

Bijlagen

Bijlage I

Verwijzingen naar de wet per gedragscode-artikel

Over zuiverheid van besluitvorming

Inleiding

Over belangenverstrengeling

Artikel 1.1 (toezicht op onafhankelijke besluitvorming)

-

Artikel 1.2 (onthouden van stemming)

- WolBes artikel 29

Artikel 1.4 (verboden combinaties van functies)

- WolBes artikel 14

Artikel 1.5 (verboden overeenkomsten/handelingen)

- WolBes artikel 16

Artikel 1.6 (over andere functies)

- WolBes artikel 13

Artikel 1.8 (over financiële belangen)

- Staat niet in de wet, maar biedt bescherming aan de politici tegen (schijn)belangenverstrengeling en (schijn)corruptie

Over corruptie

Artikel 2 (tekst van de eed)

- WolBes artikel 15

Over gebruik van faciliteiten en middelen van OLB

Artikel 3, 3.1 en 3.2

- WolBes artikel 35
- Verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning Openbaar Lichaam Bonaire, zie ook bijlage 5

Over informatie

Artikel 4 (informatieverstrekking door bestuur)

- WolBes artikelen 24, 25, 26, 66, 72, 171 en 182

Artikel 4.2 (geheimhouding)

- Algemene wet bestuursrecht artikel 2:5
- WolBes artikel 26 en 66
- Zie ook bijlage 5

Over respectvolle omgang met elkaar

Artikel 5.2 (gedrag tijdens de raads- en commissievergadering)

- WolBes artikelen 17, 27 en 117

Over de vaststelling en handhaving van de gedragscode

Artikel 6 (vaststellen voor een gedragscode voor de raad, de eilandgedeputeerden en de gezaghebber)

- Eilandsraad: WolBes artikel 16, lid 3
- Eilandgedeputeerden: WolBes artikel 53, lid 2
- Gezaghebber: WolBes artikel 82, lid 2

Artikel 6.1-6.3 (naleving van de code)

- Over de rol van de gezaghebber: WolBes artikel 172, lid 2
- Kieswet artikel XI, zie bijlage 4
- Kieswet artikel X8, zie bijlage 4
- Kieswet artikel Ya20 zie bijlage 4
- WolBes artikel 46, 47 en 49
- WolBes artikel 61b en 62

Bijlage 2 Specifiek uitgesloten combinaties van functies

Eilandraadsleden (WolBes, artikel 14)

- 1 Een lid van de raad is niet tevens:
 - a. minister;
 - b. staatssecretaris;
 - c. lid van de Raad van State;
 - d. lid van de Algemene Rekenkamer;
 - e. Nationale ombudsman;
 - f. substituut-ombudsman als bedoeld in artikel 9, eerste lid, van de Wet Nationale ombudsman;
 - g. Rijksvertegenwoordiger;
 - h. gezaghebber;
 - i. eilandgedeputeerde;
 - j. lid van de gezamenlijke rekenkamer;
 - k. gezamenlijke ombudsman of lid van de gezamenlijke ombudscommissie;
 - l. ambtenaar, door of vanwege het bestuur van het openbaar lichaam aangesteld of daaraan ondergeschikt.

- 2 In afwijking van het eerste lid, aanhef en onder i, kan een lid van de eilandsraad tevens eilandgedeputeerde zijn van het OLB waar hij lid van de eilandsraad is gedurende het tijdvak dat:
 - a. aanvangt op de dag van de stemming voor de verkiezing van de leden van de eilandsraad en eindigt op het tijdstip waarop de eilandgedeputeerden ingevolge artikel 54, eerste lid, aftreden, of
 - b. aanvangt op het tijdstip van zijn benoeming tot eilandgedeputeerde en eindigt op het tijdstip waarop de goedkeuring van de geloofsbrief van zijn opvolger als lid van de eilandsraad is goedgekeurd of waarop het centraal stembureau heeft beslist dat geen opvolger kan worden benoemd.

- 3 Het lid van de eilandsraad, bedoeld in het tweede lid, onderdeel b. wordt geacht ontslag te nemen als lid van de eilandsraad met ingang van het tijdstip waarop hij zijn benoeming tot eilandgedeputeerde aanvaardt. Artikel X6 van de kieswet is van overeenkomstige toepassing.

- 4 In afwijking van het eerste lid, aanhef en onder l, kan een lid van de raad tevens zijn:
 - a. ambtenaar van de burgerlijke stand;
 - b. vrijwilliger of ander persoon die uit hoofde van een wettelijke verplichting niet bij wijze van beroep hulpdiensten verricht;
 - c. ambtenaar werkzaam voor een school voor openbaar onderwijs.

Bijlage 3 Specifiek verboden overeenkomsten/handelingen

Eilandraadsleden (WolBes, artikel 16)

- 1 Een lid van de raad mag niet:
 - a. als advocaat of adviseur in geschillen werkzaam zijn ten behoeve van het OLB of het eilandsbestuur dan wel ten behoeve van de wederpartij van het OLB of het eilandsbestuur;
 - b. als gemachtigde in geschillen werkzaam zijn ten behoeve van de wederpartij van het OLB of het eilandsbestuur;
 - c. als vertegenwoordiger of adviseur werkzaam zijn ten behoeve van derden tot het met het OLB aangaan van:
 - 1e. overeenkomsten als bedoeld in onderdeel d;
 - 2e. overeenkomsten tot het leveren van onroerende zaken aan het openbaar lichaam;
 - d. rechtstreeks of middellijk een overeenkomst aangaan betreffende:
 - 1e. het aannemen van werk ten behoeve van het openbaar lichaam;
 - 2e. het buiten dienstbetrekking tegen beloning verrichten van werkzaamheden ten behoeve van het openbaar lichaam;
 - 3e. het leveren van roerende zaken anders dan om niet aan het openbaar lichaam;
 - 4e. het verhuren van roerende zaken aan het openbaar lichaam;
 - 5e. het verwerven van betwiste vorderingen ten laste van het openbaar lichaam;
 - 6e. het van het OLB onderhands verwerven van onroerende zaken of beperkte rechten waaraan deze zijn onderworpen;
 - 7e. het onderhands huren of pachten van het openbaar lichaam.
- 2 Van het eerste lid, aanhef en onder d, kan de Rijksvertegenwoordiger ontheffing verlenen.
- 3 De eilandsraad stelt voor zijn leden een gedragscode vast.

Bijlage 4 Enkele formele sancties

Kieswet, artikel XI

1. Zodra onherroepelijk is komen vast te staan dat een lid van een vertegenwoordigend orgaan een van de vereisten voor het lidmaatschap niet bezit of dat hij een met het lidmaatschap onverenigbare betrekking vervult, houdt hij op lid te zijn.
2. De voorzitter van het vertegenwoordigend orgaan geeft hiervan onverwijld kennis aan de voorzitter van het centraal stembureau.
3. Een overeenkomstige kennisgeving vindt plaats, indien door het overlijden van een lid een plaats in het vertegenwoordigend orgaan is opengevallen.

Kieswet, artikel X8

1. Het lid van de eilandsraad dat in strijd met artikel 16, eerste lid, van de WolBes handelt, kan in zijn betrekking worden geschorst door de voorzitter van de eilandsraad. De voorzitter onderwerpt de zaak aan het oordeel van de raad in zijn eerstvolgende vergadering.
2. De raad kan, na de geschorste in de gelegenheid te hebben gesteld zich mondeling te verdedigen, hem van zijn lidmaatschap vervallen verklaren. Indien hij daartoe geen aanleiding vindt, heft hij de schorsing op.
3. De raad kan ook ambtshalve het lid dat in strijd met artikel 16, eerste lid, van de WolBes handelt, na hem in de gelegenheid te hebben gesteld zich mondeling te verdedigen, van zijn lidmaatschap vervallen verklaren.
4. Van de beslissing van de raad, bedoeld in het tweede en derde lid, wordt terstond aan de belanghebbende mededeling gedaan.
5. De werking van een besluit, inhoudende de vervallenverklaring, wordt opgeschort totdat de beroepstermijn is verstreken of, indien beroep is ingesteld, op het beroep is beslist. Ingeval de vervallenverklaring ambtshalve heeft plaatsgevonden, is het lid van de raad gedurende deze periode in zijn betrekking geschorst.
6. Indien een lid van de raad op grond van dit artikel onherroepelijk van zijn lidmaatschap vervallen is verklaard, doet de gezaghebber daarvan mededeling aan de voorzitter van het centraal stembureau.

Kieswet, artikel Ya20

Ter vervulling van een tussentijdse opengevallen plaats is niet benoembaar tot lid van de eilandsraad hij die na de laatstgehouden periodieke verkiezing van de leden van de eilandsraad wegens handelen in strijd met artikel 16 WolBes van het lidmaatschap van de eilandsraad is vervallen verklaard.

Bijlage 5 Relevante regelgeving Openbaar Lichaam Bonaire

Over gebruik van faciliteiten van het Openbaar Lichaam Bonaire

Verordening op de ambtelijke bijstand en de fractieondersteuning

Over respectvolle omgang met elkaar

Reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de eilandsraad van het Openbaar Lichaam Bonaire

Verordening eilandsraadcommissies Bonaire

Over handhaving van de gedragscode

Gentle Agreement over de handhaving van de integriteit van de politiek. De vaststelling van de Gentle Agreement zal plaatsvinden in de eilandraadsvergadering van eind februari 2019.

Aan:
De leden van de eilandsraad van het
openbaar lichaam Bonaire
ALHIER

Uw brief van:
Ons nummer: 2019000907
Datum: 25 januari 2019
Betreft: Gedragscode eilandsraad
Bonaire en 'gentle
agreement'

Geachte leden,

Met verwijzing naar het schrijven d.d. 25 januari 2019 (archnr. 2019000894) van de vaste commissie B&O betreft het concept gedragscode eilandsraad Bonaire en 'Gentle agreement' over de handhaving van de integriteit van de politiek, stel ik voor om het onderwerp toe te voegen aan de voorlopige agenda van de besluitvormende eilandsraadvergadering van aanstaande dinsdag 29 januari 2019 om 19.00 uur. Bijgaand treft u het concept gedragscode en 'Gentle agreement'.

Bij behandeling van voornoemd onderwerp zal mw. M. Bouland van Governance & Integrity International aanwezig zijn.

Hoogachtend,

E.E. Rijna
Voorzitter Eilandsraad

cc: G&I

Verzoeke bij beantwoording van deze brief datum, nummer en onderwerp te vermelden.
Postadres: Plaza Reina Wilhelmina 2 | Kralendijk, Bonaire C.N. Tel. (+599) 717-5330 tst 1409 Fax. (+599) 717-3236
E-mai: info@kosehoinsiar.nl

Aan:
De leden van de eilandsraad van het
openbaar lichaam Bonaire
ALHIER

Uw brief van:
Ons nummer: 2019000907
Datum: 25 januari 2019
Betreft: Gedragscode eilandsraad
Bonaire en 'gentle
agreement'

Geachte leden,

Met verwijzing naar het schrijven d.d. 25 januari 2019 (archnr. 2019000894) van de vaste commissie B&O betreft het concept gedragscode eilandsraad Bonaire en 'Gentle agreement' over de handhaving van de integriteit van de politiek, stel ik voor om het onderwerp toe te voegen aan de voorlopige agenda van de besluitvormende eilandsraadvergadering van aanstaande dinsdag 29 januari 2019 om 19.00 uur. Bijgaand treft u het concept gedragscode en 'Gentle agreement'.

Bij behandeling van voornoemd onderwerp zal mw. M. Bouland van Governance & Integrity International aanwezig zijn.

Hoogachtend,

E.E. Rijna
Voorzitter Eilandsraad

cc: G&I

Verzoeken bij beantwoording van deze brief datum, nummer en onderwerp te vermelden.
Postadres: Plaza Reina Wilhelmina 2 | Kralendijk, Bonaire C.N. Tel. (+599) 717-5330 tst 1409 Fax. (+599) 717-3236
E-mail: info@konsehoinsular.nl